

Förvaltningslagen (2017:900)

Förbundsjurist Staffan Wikell

Sveriges Kommuner och Landsting

Förvaltningslagen-Allmänt

- Prop. 2016/17:180
- SFS 2017:900
- Trädde i kraft 2018-07-01
- Förvaltningslagen omfattar bestämmelser om 1 handläggning av ärenden hos förvaltningsmyndigheterna och 2. Grunderna för god förvaltning
- Den nya förvaltningslagen bygger i stort på den tidigare förvaltningslagen från 1986, men med flera nya bestämmelser.

Viktiga nyheter i lagen

- Grunder för god förvaltning preciseras och gäller i all förvaltningsverksamhet hos myndigheter
- Begreppet myndighetsutövning utmönstras ur lagen
- Regler mot långsam handläggning införs
- Skärpta (?) krav på tolk
- Lagen får ett vidgat tillämpningsområde i de allmänna delarna i förhållande till nuvarande förvaltningslag (hälso- och sjukvård samt samordningsförbund ej längre undantagna)
- Gynnande beslut kan ej återkallas på grund av ändrade förhållanden

Viktiga undantag

- Kommunala ärenden som överklagas genom laglighetsprövning (undantag i delar av lagen) (2 §)
- Speciallagstiftning tar över (4 §)

Grunder för god förvaltning (gäller all förvaltningsverksamhet)

- Legalitet – stöd i rättsordningen för åtgärd
 - Objektivitet – saklighet och opartiskhet
 - Proportionalitet
- } nyheter
- Service
 - Tillgänglighet
 - Samverkan
- } finns i nuvarande förvaltningslag

Legalitet (5 § första stycket)

- En myndighet får endast vidta åtgärder som har stöd i rättsordningen - ny bestämmelse, gäller både vid ärendehandläggning och annan verksamhet

Objektivitet (5 § andra stycket)

- Innebär en skyldighet för myndigheterna att agera sakligt och opartiskt
- Kravet gäller både ärendehandläggning, faktiskt handlande och ren service

Proportionalitet (5 § tredje stycket)

- Myndigheten får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet.
- Åtgärden får inte vara mer långtgående än vad som krävs för att uppnå det avsedda resultatet och
- Får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot.

Service (6 §)

- Kontakterna med enskilda ska vara smidiga och enkla.
- Myndigheten ska lämna hjälp till den enskilde så att denne kan tillvarata sina intressen. Hjälpens omfattning ska ges i lämplig utsträckning.
- Motsvarar i stort 4 § i nuvarande förvaltningslag

Tillgänglighet (7 §)

- En myndighet ska vara tillgänglig för kontakter med enskilda
- Myndigheten ska informera allmänheten om hur och när allmänheten kan kontakta den.
- Myndigheten ska också vidta nödvändiga åtgärder för att allmänheten ska få ta del av allmänna handlingar. Detaljregleringen om två timmar på klämdag försvinner.

Samverkan (8 §)

- En myndighet ska samverka med andra myndigheter inom sitt verksamhetsområde.
- Myndigheten ska i rimlig utsträckning hjälpa den enskilde genom att själv inhämta upplysningar eller yttranden från andra myndigheter, t.ex. genom ett enkelt telefonsamtal eller sökning på den andra myndighetens hemsida

Ärendehandläggning-Kommunal verksamhet

Beslut som
överklagas
enligt 13 kap.
kommunal-
lagen

9 § andra st.,
10 – 12 §§,
16 – 20 §§ och
23 – 49 §§ FL
gäller inte

Beslut som
överklagas
genom
förvaltnings-
besvär

Hela lagen
gäller, såvida
inte
avvikande
regler finns i
annan lag

Faktiskt
handlande

5 – 8 §§ FL
gäller

Utgångspunkt för handläggningen

- Ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts (9 § första stycket)

Tolkning och översättning (13 §) (I)

- En myndighet *ska* använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta tillvara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska.
- Gäller även när myndigheten har kontakt med någon med funktionsnedsättning.
- Ärendets beskaffenhet, omfattningen av materialet som getts in och kostnaden för översättning får vägas in.
- Behovskriteriet är knutet till den enskildes möjligheter att ta tillvara sin rätt, vilket gör att myndigheten får ett bedömningsutrymme.

Tolkning och översättning (II)

- Möjligheten till enskild tolk får också beaktas.
- Förvaltningsärenden ska handläggas på svenska (språklagen).
- Myndigheten avgör ytterst behovet av tolk.
- Det ställs inte några andra eller längre gående krav på myndigheterna än vad som i praktiken redan gäller (prop. s. 86)
- Oklart om det är en skärpning av lagen eller inte.

Ombud och biträde (14 – 15 §§)

- Den som är part i ett ärende får som ombud anlita någon som är lämplig för uppdraget.
- Myndigheten får avvisa ett ombud i ett bestämt ärende (ej generell avvisning).
- Myndigheten får begära att ombudet styrker sin behörighet genom en muntlig eller skriftlig fullmakt.

Handlingar (21 – 22 §§)

- En handling har kommit in till en myndighet den dag som handlingen når myndigheten eller en behörig befattningshavare.
- Om en handling genom postförsändelse eller en avi om sådan som innehåller handlingen når en befattningshavare en viss dag, ska handlingen anses ha kommit in närmast föregående arbetsdag, om det inte framstår som osannolikt att handlingen eller avin redan den föregående arbetsdagen skilts av för myndigheten på ett postkontor.
- En handling ska bekräftas av avsändaren om myndigheten anser att det behövs.

Skriftlighet och partsinsyn

- Handläggningen ska vara skriftlig, men myndigheten får besluta att handläggningen helt eller delvis ska vara muntlig (9 § andra stycket).
- Enskild part ska ges möjlighet att lämna uppgifter i ett ärende muntligt, om det inte framstår som obehövligt. Myndigheten bestämmer hur det ska ske. (24 §)
- En part har rätt till partsinsyn, dvs. rätt att ta del av allt material som tillförts ärendet (10 §).

Bestämmelser om långsam handläggning (11 – 12 §§ och 49 §) (I)

- Om en myndighet bedömer att avgörandet i ett ärende som inletts av enskild part kommer att bli väsentligt försenat, ska myndigheten underrätta parten om detta. Anledningen till förseningen ska redovisas.
- Om ett ärende som inletts av enskild part inte har avgjorts *i första instans* senast inom sex månader, får parten skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet.
- Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller besluta att avslå begäran.

Bestämmelser om långsam handläggning (II)

- Ett beslut att avslå begäran om avgörande får överklagas till närmast högre instans.
- Om överinstansen bifaller överklagandet ska den besluta att förelägga den myndighet som har meddelat avslagsbeslutet att snarast eller inom den tid som överinstansen bestämmer avgöra ärendet. Överinstansens beslut får inte överklagas.
- Myndighetens prövning (första instans) får endast begäras av parten vid ett tillfälle under ärendets handläggning.

Allmänna regler om ärendens handläggning

- Jäv (16 – 17 §§)
- Hur ärenden inleds och åtgärder när handlingar ges in (19 – 20 §§)
- Utredningsansvaret (23 §)
- Muntliga uppgifter (24 §)
- Kommunikation (25 §)
- Remiss (26 §)
- Dokumentation (27 §)

Myndighets beslut

- Hur beslut fattas (28 §), befattningshavare ensam, flera gemensamt eller automatiserat.
- Omröstning (29 §)
- Reservation och avvikande mening (30 §)
- Dokumentation av beslut (31 §)
- Motivering av beslut (32 §)
- Underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till (33 och 34 §§)
- När beslut får verkställas (35 §)

Rättelse av skrivfel och liknande

- Uppenbar felaktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknefel eller något annat liknande förbiseende får rättas av den myndighet som har meddelat beslutet (36 §)

Möjlighet att ändra beslut (37 § första stycket)

- Myndighet som är första instans kan ändra ett beslut om den anser att beslutet är felaktigt på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning (37 § första stycket)

Möjlighet att ändra gynnande beslut (37 § andra stycket)

- Ändring av ett gynnande beslut får ändras till nackdel för den enskilde bara om:
 - Det framgår av beslutet eller de föreskrifter som det har grundats på att beslutet under vissa förutsättningar får återkallas,
 - Tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart, eller
 - Felaktigheten beror på att parten har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.
 - RÅ 2000 ref. 16 som gav stöd för att man vid ändrade förhållanden kunde ändra ett gynnande beslut gäller inte längre.
 - Man får fatta tidsbegränsade beslut, eller ställa upp villkor i beslutet, men inga tillsvidarebeslut.

Myndigheten är skyldig att ändra ett beslut (38 §)

- Myndighet som är första instans är skyldig att ändra ett beslut om
 - Den anser att beslutet är uppenbart felaktigt i något väsentligt hänseende på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning, och
 - Beslutet kan ändras snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part.

Myndigheten får ändra ett överklagat beslut (39 §)

- Endast myndigheter i första instans och i sådana fall som avses i 38 § och bara om överklagandet och övriga handlingar i ärendet ännu inte överlämnats till överinstansen.

Regler om överklagande

- Till vilken myndighet överklagas beslut (40 §)
- Vilka beslut får överklagas (41 §)
- Vem får överklaga ett beslut (42 §)
- Hur överklagar man ett beslut (43 §)
- Överklagandetiden (44 §)
- Beslutsmyndighetens åtgärder (45 – 46 §§)
- Överinstansens åtgärder (47 – 48 §§)